

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת לך לך תשפ"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף שצ"ג

דגל הראשון א' מאברהם, יו"ד של יצחק, יו"ד מן יעקב, אותיות אי"י. ועל דגל השני אותיות השניות של האבות, ב' מאברהם, צ' מיצחק, ע' מיעקב, אותיות בצ"ע. ובדגל השלישי, ר' מאברהם, ח' מיצחק, ק' מיעקב, אותיות רח"ק. ועל הדגל הרביעי אות מ' מאברהם, ק' מיצחק, ב' מיעקב, אותיות מק"ב, ונשאר אות ה' מאברהם, שהיה חופף עליהם מלמעלה וכו' ע"ש. ומעתה כמו שרימזו ה' לאברהם בארבע ברכות אלו, שהאבות יהיו נזכרים ארבעה פעמים בהתפלה, יש לומר שרימזו לו בזה גם כן, איך שהאבות יהיו נרשמים על הארבעה דגלים של בני ישראל.

והנה על דגל הראשון, דגל מחנה יהודה, אמר לו ואעשך לגוי גדול, כי דגל זה היה מספר הפקודים מרובה מכל הדגלים, מאת אלף ושמונים אלף וששת אלפים וגוי (שם ב-ט). ועל דגל השני רימזו לו ה' ואברכך, כי שם היה שבט גד, אשר לגד בירך משה 'ברוך' מרחיב גד (דברים לג-ב). ועל דגל השלישי, דגל מחנה אפרים, רימזו לו ואעשך לגוי גדול, וענינו, כי בדגל זה היו נמנים רק בני רחל עקרת הבית, אשר עמדו ברום המעלה יותר מהשבטים של שאר הדגלים, שבו היה שבט יוסף, המובחר שבכל השבטים, היחידי שזכה להיות משבעה הרועים, ועל אפרים ומנשה

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה (יב-ב). ברש"י ואעשך לגוי גדול זהו שאומרים אלקי אברהם, ואברכך זהו שאומרים אלקי יצחק, ואגדלה שמך זהו שאומרים אלקי יעקב. יכול יהיו חותמין בכולן, תלמוד לומר והיה ברכה, כך חותמין ולא בהם (פסחים קיז: ע"כ). ומבואר מזה שהקב"ה נתן כאן ארבע ברכות לאברהם, בהנוגע להקשר של האבות עם הכלל ישראל, שכאשר יתפללו לה', תהא הברכה הראשונה ברכת האבות, ויזכירו בהם האבות ארבעה פעמים, אלקי אברהם, אלקי יצחק, אלקי יעקב, מגן אברהם, וזה נרמז בהארבעה ברכות הללו של ואעשך לגוי גדול וגוי.

ויש לרמז בפסוק זה עוד קשר של האבות עם הכלל ישראל שנחלקת לארבע, והוא בארבעה הדגלים שהיו לישראל במדבר, וכמו שיתבאר. הכתוב אומר (במדבר ב-ב) איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל וגוי. וברש"י כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה תלויה בו, צבעו של זה לא כצבעו של זה, צבע כל אחד כגוון אבנו הקבועה בחשן, ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו ע"כ. ובילקוט ראובני (שם אות כח) הביא מספר הפליאה, שעל הדגלים היו כתובים מזיו השכינה גם אותיות האבות, על

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ומתוך שבח והודי' להשי"ת, הננו מגישים מעומקא דליבא, ברכת מזל טבא וגדיא יאה, קדם עטרת ראשנו

~ כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ~

לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסי נכדתו למזל טוב - בת לחתנו הרה"ג רבי יואל ווייסמאנדל שליט"א

יהא רעווא שיזכה לשובע שמחות ורב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גוא"צ בב"א.

בירך יעקב אבינו, בך יברך ישראל לאמור ישימך אלקים כאפרים וכמנשה (בראשית מח-כ).

וגם נמנה בדגל זה שבט בנימין, שהיה לו מעלות יותר מכל השבטים, שלא בא חטא לידו מעולם, ומת רק בעטיו של נחש (שבת נה:), ולא שלטה בו רמה ותולעה (בבא בתרא יז). ולא נשתתף במכירתו של יוסף, אשר עבור זה זכה שהבית המקדש נבנה בחלקו, כדאיתא במדרש (ב"ר צט-א) בשעה שאמר שלמה לבנות בית המקדש, היו השבטים רצים ומדיינים אלו עם אלו, זה אומר בתחומי יבנה, וזה אומר בתחומי יבנה, אמר להם הקב"ה, שבטים למה תרצדון, כולכם שבטים, כולכם צדיקים, אלא גבנונים, מהו גבנונים גנבים, כולכם הייתם שותפין במכירתו של יוסף, אבל בנימין שלא נשתתף במכירתו של יוסף, ההר חמד אלקים לשבתו (תהלים סח-יז) ע"כ. ובתרגום שני (אסתר ג-ג) שעבור שלא השתחוה בנימין לעשו, שעדיין לא נולד אז, זכה שנבנה המקדש בנחלתו ע"ש. ואם כן דגל אפרים היה המובחר שבכל הדגלים מחמת רוב מעלתם, ולכן על דגל זה רימוז, ואגדלה שמך.

והנה על דגל האחרון, דגל מחנה דן, סיים והיה ברכה. ויש לבאר ענינו, דהנה באוהב ישראל (ליקוטים לפרשת במדבר) הביא מדרש פליאה, איש על דגלו באותות לבית אבותם, אל תקרי באותות אלא באותיות, לפיכך אמר בלעם (במדבר כג-ח) מה אקוב לא קבה א-ל ע"כ. וביאר הכוונה, דלכאורה על דגל הרביעי היה צריך להיות נכתב האות הרביעי מאברהם, אות ה', והמ"ם שנשארה תהא מרחפת באויר, ולמה נכתב על הדגל האות מ'. אך התירוץ על זה הוא, שהשי"ת לא רצה להזכיר על בניו הנעימים שום שם של קללה חס ושלום, וכשהיה כתוב על מפה הרביעי ה' מאברהם והק' מיצחק והב' מיעקב, היה משמעות קב"ה, שהוא חס ושלום לשון קללה, על כן היה מההכרח שהה"א תפרח באויר והמ"ם תכתב על המפה. ובוזה יבואר המדרש, איש על דגלו באותות, אל תקרי באותות אלא באותיות. לבית אבותם, דהיינו שיכתוב על מפות הדגלים האותיות מאבות הקדושים כנ"ל. ואז כאשר ראה בלעם הרשע שהה"א פורחת באויר כדי שלא יהיה נקרא קב"ה, לפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קבה א-ל ע"כ.

וביתר ביאור, כי הנה דגל מחנה דן היה הדגל היותר פחות בחשיבותו מכולם, כי מצינו בעמלק, ויזנב

בך כל הנחשלים אחריך (דברים כה-יח). ואמרו במדרש (תנחומא שם י) רבנן אמרי שבט דן שפלטו הענן, שהיו כולם עובדי עבודה זרה שנאמר (שם) ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים ע"כ. ואם היה נרשם על דגלם אותיות קב"ה, היו אומרים שהם ארורים ח"ו מפי ה'. אבל האמת כי לא כן הוא, כי שערי תשובה פתוחים לכל אחד, ויש ביד כל אחד לשוב ולמחות החטא. והרי גם פושעי ישראל מלאים כרמון (חגיגה כז). ואם כי עלינו מוטל להתרחק מעוברי עבירה, כי אין לנו כח ההבחנה להבחין בין טוב לרע. אבל הקב"ה אוהב גם את הרשעים בהחלק הטוב שיש בהם. והרי כאשר הוצרכו לבנות משכן לה', כתיב (שמות לה-לד) ולהורות נתן בלב, הוא ואהליאב בן אחיסמך למטה דן, וברש"י משבט דן, מן הירודין שבשבטים מבני השפחות, והשוהו המקום לבצלאל למלאכת המשכן, והוא מגדולי השבטים, לקיים מה שנאמר (איוב לד-יט) ולא נכר שוע לפני דל (תנחומא יג) ע"כ. ועל כן הקפיד ה' שלא לזלזל בדגל מחנה דן, שיהא נרשם על דגלו אותיות שיכולין לפרשו לקללה.

והנה בלעם רצה לקלל את ישראל, והלא כתיב (משלי כו-ב) קללת חנם לא תבא (מכות יא), ומזה לנו לחוש לקללת בלעם. אך הכתוב אומר בבלעם, וישת אל המדבר פניו (במדבר כד-א), ובתרגום יונתן להזכיר עליהם מעשה העגל שעשו שם ע"ש. ובוזה ימצא מקום שיחול קללתו. אבל כאשר ראה שגם על שבט דן עובדי עבודה זרה, אין הקב"ה מזכיר על דגלם אותיות קב"ה, על כן אמר מה אקוב לא קבה א-ל, הלא גם על עובדי עבודה זרה אין הקב"ה מזכיר אותיות המורים לקללה.

ובזה נבוא אל המכוון, אשר נגד דגל מחנה דן אמר והיה ברכה, דהנה ברש"י פירש ואגדלה שמך, הריני מוסיף אות על שמך, שעד עכשיו שמך אברם מכאן ואילך אברהם ע"כ. והנה אם היה נשאר שמו אברם, אז היה לכל האבות ארבע אותיות, והיה נרשם על דגל הרביעי אותיות מק"ב, אבל כיון שאגדלה שמך, שמכאן ואילך שמו אברהם, אם כן האות הרביעית של אברהם היא אות ה', ומן הראוי להיות על הדגל הרביעי אותיות קב"ה לשון קללה. על כן אמר לו ה' על הדגל הרביעי והיה ברכה, שידלג ה' על אות ה"א שלא יהא נרשם על הדגל, כדי שלא תהא עליו שם קללה, ויהא נרשם אותיות מק"ב, והאות ה' תהא מרחפת עליהם מלמעלה.

והנה על הדגל השלישי היה נרשם אותיות רח"ק. ויש לומר בטעמו, ולשלב אותה לפרשתנו, שאמר ה' לאברהם, ולא יקרא עוד את שמך אברם, והיה שמך אברהם, כי אב המון גוים נתתיך (יז-ה). וברש"י לשון נוטריקון של שמו, ור"ש שהיתה בו בתחלה, שלא היה אב אלא לארם שהוא מקומו ועכשיו אב לכל העולם, לא זזה ממקומה, שאף יו"ד של שרי נתרעמה על השכינה עד שניתוספה ליהושע, שנאמר (במדבר יג-טו) ויקרא משה להושע בן נון יהושע ע"כ. ואיתא בגמרא (ברכות יג.) כל הקורא לאברהם אברם, עובר בעשה, שנאמר והיה שמך אברהם. ופריך אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב, הכי נמי. ומשני שאני התם דהדר אהדריה קרא, דכתיב (מו-ב) ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב ע"כ. אמנם הא גופיה קשיא, למה ביעקב אהדריה קרא ולא באברהם.

וכתוב בספר אלופי יהודה (בפרשתינו), דרמזה תורה בזה מה שכתוב (קהלת יד) אם רוח המושל תעלה עליך מקומך אל תנח, רצה לומר אם האדם נתרום קרנו בכבוד ובא לידי נשיאות, בכל זה אל ישכח עת שהיה בשפלות, רק יזכור שפלותו תמיד, ועל ידי זה לא יתגאה לבו בקרבו. לכן השאירה תורה ר"ש, אף כי הוסיפה ה' שהוא מורה על רום מעלתו שנעשה עתה אב להמון העולם, בכל זה יהיו שניהם יחדיו, דהיינו גם ר"ש נשאר, שמורה לו שמתחלה לא היה אב רק לארם, שהוא רק מקום אחד, וזה לא ימוש מזכרונו גם עתה כאשר הוא כבר אב המון גוים ע"כ.

ומתאים לזה מה שפירש הגה"ק בעל אמרי אמת מגור זצ"ל, מה שאמר הכתוב במלך, והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה (דברים יז-ח), לא אמר בשבתו אלא 'כשבתו', כי המלך ביום הראשון שזכה לגדולה, עדיין הוא נכנע וטוב לכל, רק ברבות הימים הוא נעשה מושל, שאינו מתחשב עם אחרים, ועושה כל מה שלבו חפץ. לפיכך אמרה תורה, והיה כשבתו על כסא ממלכתו, שיהיה תמיד כמו שהיה בעת שעלה לגדולה, כן ישאף להשאר כל ימי חייו באותה ההכנעה שהיה בו כשבתו על כסא ממלכתו, ואז יהיה 'והיה', אין והיה אלא לשון שמחה ע"כ. (הובא בפרדס יוסף שם).

ומעתה מובן שפיר למה יעקב אהדריה קרא, כי שם יעקב מורה גם על היותו שפל כעקב, ונקרא שמו ישראל על שם שררה, כמו שכתוב (לב-ט) כי שרית עם

אלקים ועם אנשים, שנעשה שר וחשוב. ומעתה בשם אברהם הרי נכלל בתוכו גופא שמו הראשון שהוא אברם כנ"ל, שנשאר הרי"ש בתוכו ולא נשתנה שמו לגמרי להיות שמו רק אב-הם, אם כן נזכר שמו הישן שהוא מרמו על מיעוט ערכו באמצעות שמו החדש, ולא יבוא לידי התנשאות בלאו הכי, ולכן אסור להזכיר שמו אברם, שאין צריך לזה. אבל בשם ישראל אין זכר להכנעה, על כן שרי להזכיר שם יעקב, וקרא גופיה אהדריה, כדי להזכיר שאף כאשר כבר נעשה שר וחשוב לא ישכח כי יעקב היה שמו, ולא יבוא לידי התנשאות, רק יזכור חסדי ה' אשר מקים מעפר דל ומאשפות ירים אביון.

ובזה ביאר מה שאמר לו ה' ואגדלה שמך, וברש"י זהו שאומרים אלוקי יעקב ע"כ. דהנה ברש"י פירש עוד, ואגדלה שמך, שיוסיף לו אות ה' על שמו. שמתחלה היה רק אב לארם ואחר כך אב המון גוים (ברכות שם). וקשה על זה למה יתגדל שמו דהיינו להוסיף אות, לא היה צריך רק להחליף הרי"ש בה"א, אבל הרי"ש תו למה. וצריך לומר כמבואר שגם בגדלותו ורוממותו יזכור העבר שלו שמתחלה היה קטן ורק אב לארם, ולכן זהו שאומרים אלוקי יעקב דייקא, שנשאר שם יעקב לרמוז על זה. ועל כן הקב"ה חושק בנו שאפילו כשנותן לנו גדולה ממעטין עצמינו, ועל כן נקרא שמו עלינו שאומרים אלוקי יעקב דייקא ולא אלוקי ישראל ודפח"ח.

והנה מדה זו, שלא להתגאות בעלייתו במעלות, נוגע גם לעניני רוחניות, אשר גם כאשר אדם מתעלה בתורה ועבודה, ישאר בהכנעתו מימי קדם, ולא יתגאה על אחרים. וכמו שאמרו (חגיגה ה:) שלשה הקב"ה בוכה עליהן בכל יום וכו', ועל פרנס המתגאה על הציבור ע"כ. ואמרו עוד (ראש השנה יז.) כל פרנס המטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשם שמים, אינו רואה בן תלמיד חכם ע"כ. ויש להכיר שכל מה שהגיע היא חסד ה' עליו, וה' נתן לו הכח לעשות חיל, ואין לו במה להתגאות. וכמו שפירש בעבודת ישראל (בפרשתנו) והאמין בה' ויחשבה לו צדקה (טו-ו), שעצם הדבר שהוא מאמין בה' חשב אברהם לצדקה מאת השי"ת שעשה עמו, שנתן לו הדעת להאמין ע"ש.

ובנועם מגדים (בפרשתנו) ביאר מאמרם (ירושלמי עבודה זרה א-א) על רבי אבהו, שלפני פטירתו הראו לו שלש עשרי נהרי דאפרסמון. ואמר כל הני דאבהו, ואני אמרתי

לריק יגעתי (ישעיה מט-ד) ע"כ. ולכאורה וכי עלתה על דעתו של רבי אבהו שאין שכר ועונש, ולריק יגעתי. אך הכוונה שאמר בניחותא, הסיבה שכל אלו לאבהו, כי בעת שעשיתי מצות ה', אני אמרתי לריק יגעתי, שננתי לעצמי שאין אני עושה לקבל פרס, אלא לריק בלא שכר, כי אם תצדק מה תתן לו, ולכן זכיתי לשכר גדול כזו ע"כ.

בנין יפה ומסודר, מבין ומודה שיש אדון ובעל לבירה זו, ואומן חכם בנה אותה. אך ראה שהבירה נשרפת באש, אז חשב שאדונה ובעלה עזב אותה. עד שאמר לו בעל הבירה, אני הוא אדון הבירה ובעלה, ובכוונה מאתי היא בוערת ע"כ.

ויסופר שבעל החפץ חיים זצ"ל שאל פעם את הגה"ק בעל אמרי אמת מגור זצ"ל, על הכתוב (דברים יג-ה) אחרי ה' אלקיכם תלכו, ואותו תיראו וגו' ובו תדבקון, הלא מבואר ברש"י בפרשתנו, אחר הדברים האלה (טו-א), כל מקום שנאמר אחר סמוך, אחרי מופלג (ב"ר מד-ה), והרי האדם צריך להיות סמוך להשם יתברך, ואם כן צריך היה הכתוב לומר 'אחרי' ולא אחרי. והשיב לו, כי במדה שאדם רואה עצמו רחוק מה', בבחינת אחרי מופלג, כן לעומת זה זוכה לבו תדבקון ע"כ. ועל זה אמר הכתוב (ירמיה לא-ב) מרחוק ה' נראה לי, כפי מה שהאדם מרגיש בעצמו שהוא עדיין רחוק מה', כן לעומת זה זוכה שה' נראה לו.

ולענינינו, כאשר יש שלום ושלוה בעולם, ובני ישראל שרויים בהשקט, אז ניכר לכל כי יש מנהיג להבירה, שה' עומד עליהם ושומר עמו ישראל, ובימי קדם הראה ה' נסים ונפלאות לעמו, מעת צאתם ממצרים עד החורבן, וראו ישראל כי יש לעולם מנהיג, ובפרט בארץ ישראל אשר ה' דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה (דברים יא-ב). אך בזמן שהבירה דולקת, ושונאי ישראל הרימו ראש, יתכן שיעלה מחשבה שהבירה הזו בלא מנהיג. ולזמן כזאת הציץ עליו בעל הבירה, ואמר אני הוא בעל הבירה.

ולכן דגל מחנה אפרים, שהיה הדגל היותר חשוב מכל הדגלים, כמו שנתבאר לעיל, בניה של רחל אמנו, לא היה להם חלק במריבה במכירת יוסף, ויתכן שיתגאו בלבבם, שהם עומדים במעלה יתירה על שאר הדגלים, היה נרשם על דגלם אותיות רח"ק, לרמוז להם, 'אחרי' ה' אלקיכם תלכו, להיות במחשבתם תמיד שהם עדיין רחוקים, ואז מרחוק ה' נראה לי.

אך תקשה על המשל, אם הבעל הבירה עומד שם ורואה את הבירה דולקת, למה עומד מן הצד ואינו עושה שום דבר לכבות אש הבירה. אלא על כרחך שהדליקה בא מבעל הבירה עצמו, שיש לו חשבון לסלק הבירה הזאת, כי החליט לבנות על מקומה בירה יותר נאה ומתוקנת, וכדרך הבונים, שסותרים בנין כדי לבנות במקומה בנין מפואר של כמה קומות, משוכלל ביפיה. וכמו כן בהנמשל כאשר העולם דולק, הציץ עליו בעל הבירה ואומר אני הוא בעל העולם, כל זה מאתי יצא, זה בא מהשגחה עליונה, אני רוצה לבנות כאן בירה אחרת, וכל זה הוי הכנה, אשר אור חדש על ציון תאיר, וסותר זה על מנת לבנות הוא. ואם כי אין אנו משיגים חקר אלקי, אבל אם עיני ה' אלקיך בה תמיד, ובעל הבירה רואה את הבירה דולקת, אין ספק כי יש חשבון נפלא על זה מבעל הבירה, שיש לו תוכניות למעלה מהשגתנו, הכנה לקץ גאולתינו ופדות נפשינו. ואין כחינו אלא בפיה, להרבות בתפלה, שלא ישמע שוד ושבר בגבולנו, ולהשתתף בצערתן של ישראל, שלא יעבור יום שלא יפיל תחנתו לפני קונו, שומר עמו ישראל לעד, ונזכה לראות בקרוב בבנין ציון וירושלים בב"א.

*

והנה לאור המצב של אחינו בית ישראל בארצנו הקדושה, יש להתחזק במה דאיתא במדרש בפרשתנו (ב"ר לט-א), משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת, אמר, תאמר שהבירה זו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו אני הוא בעל הבירה. כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם ע"כ. וביארו המפרשים שם ענין המשל, מי שרואה

הגליון הזה נתנדב על ידי

מנה"ר ר' פנחס שטראדלי הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב	מנה"ר ר' יצחק מאיר פישער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מנה"ר ר' שלום שפייערער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מנה"ר ר' אברהם מאיר רוב הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מנה"ר ר' ישראל בנימין טויבער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	הרב ר' נחמן גרינצווייג שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונו כאירוסיו בתו למול טוב
---	--	--	---	--	--